

ลักษณะตัดสินธรรมวินัย

ธรรมบรรยาย

ของ

สมเด็จพระญาณสังวร (สุวฑฺฒโน)

วัดบวรนิเวศวิหาร

มูลนิธิส่งเสริมการปฏิบัติสมาธิทางพุทธศาสนา

ลักษณะตติสินธรรมวินัย

ธรรมบรรยาย

ของ

สมเด็จพระญาณสังวร (สุวฑฺฒโน)

วัดบวรนิเวศวิหาร

มูลนิธิส่งเสริมการปฏิบัติสมาธิทางพุทธศาสนา

คำนำ

การเผยแพร่พระธรรมคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นงานหลักที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งของมูลนิธิส่งเสริมการปฏิบัติสมาธิทางพุทธศาสนา โดยเหตุนี้มูลนิธิจึงได้นำธรรมกถาของท่านเจ้าพระคุณสมเด็จพระญาณสังวร องคฺประธานของมูลนิธิ ในการอบรมจิตภาวนาพุทธโธ ในวันเฉลิมพระชนมพรรษาของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๒๕ เรื่อง ลักษณะตัดสินธรรมวินัย มาพิมพ์เผยแพร่เป็นธรรมบรรณาการแด่ภิกษุและพุทธศาสนิกชน ในวาระแห่งการเข้าพรรษาปี ๒๕๒๖ นี้ มูลนิธิหวังว่า ธรรมกถานี้จักอำนวยประโยชน์อย่างกว้างขวางแก่ผู้รับในการศึกษาพระพุทธศาสนา และในการประพฤติปฏิบัติธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในทางที่ถูกต้องควรสืบต่อไป

มูลนิธิส่งเสริมการปฏิบัติสมาธิทางพุทธศาสนา
ตึกตำหนักกลาง วัดบวรนิเวศวิหาร

กรกฎาคม ๒๕๒๖

ลักษณะตัดสินธรรมวินัย

ธรรมบรรยายของสมเด็จพระญาณสังวร

ในการเปิดอบรมจิตภาวนา

ถวายพระราชกุศลถวายพระพรชัยมงคล

เนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

๑๒ สิงหาคม ๒๕๒๕

ณ ตึก สว. ธรรมนิเวศ วัดบวรนิเวศวิหาร

ขอถวายพระพร เจริญพระราชสิริสวัสดิ์พัฒนามงคล
พระชนมสุขทุกประการ จงมีแต่สมเด็จพระบรมพิตร สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ

วันนี้เป็นวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และเป็นวันที่มีพระชนมายุครบ ๕๐ พรรษา ท่านสาธุชนทั้งหลายจึงได้มาประชุมพร้อมกันปฏิบัติจิตภาวนา การอบรมจิต เพื่อถวายพระราชกุศลและถวายพระพรชัยมงคล ให้ทรงพระเจริญ พร้อมด้วยสมเด็จพระบรมพิตรพระราชสมภารเจ้า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระราชโอรสธิดา พร้อมทั้ง ประชาชนประเทศชาติพระศาสนา สมเด็จพระนางเจ้าฯ

พระบรมราชินีนาถ ได้ทรงอุทิศพระองค์แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และประเทศชาติพระศาสนา อันหมายถึงประชาชนและสมณชีพราหมณ์ทั้งปวง ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจอันเป็นประโยชน์ ตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปในที่ทุกสถาน และก็ทรงประกอบพระราชกรณียกิจที่เป็นประโยชน์ เป็นส่วนช่วยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และประชาชนอีกส่วนหนึ่ง ตามควรแก่ความต้องการของประชาชนในทีนั้น ๆ ดังที่ปรากฏ เพราะฉะนั้น จึงได้ทรงชื่อว่า คู่พระบารมีแห่งสมเด็จพระบรมพิตรพระราชสมภารเจ้า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นที่พึ่งเป็นที่รวมใจของประชาชนทั้งปวง นำให้บังเกิดความอุ่นใจความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน รวมเป็นพลังอันใหญ่ อันเป็นเครื่องรักษาประเทศชาติพระมหากษัตริย์และทุก ๆ อย่างอันรวมกันเข้าเป็นประเทศไทยนี้ เพราะฉะนั้น ความดำรงอยู่ของพระองค์พร้อมทั้งทุก ๆ พระองค์ มีสมเด็จพระบรมพิตรพระราชสมภารเจ้า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นพระประมุข จึงเป็นความดำรงอยู่ของประเทศชาติประชาชนชาวไทยทั้งสิ้น เราทั้งหลายจึงได้อยู่กันผาสุก สามารถประกอบกรณียกิจต่าง ๆ ได้โดยสะดวก สามารถรักษาศีล พังศรรมบำเพ็ญจิตภาวนาได้ตามที่ต้องการ พระศาสนา พระภิกษุสงฆ์ก็สามารถดำรงอยู่ได้ ประพฤติปฏิบัติพระธรรมวินัย บำเพ็ญสมณธรรมได้โดยสะดวก ได้รับอรรักขาคุ่มครอง

ป้องกันจากพระมหากษัตริย์ประเทศชาติประชาชนทั้งปวง
ดั่งที่ปรากฏอยู่

อันการปฏิบัติทำจิตภาวนาเป็นเครื่องชำระจิตใจให้บริสุทธิ์
สะอาดตลอดจนถึงกายวาจา ย่อมเป็นจิตใจที่มีกำลัง เมื่อน้อม
จิตที่ตั้งมั่นบริสุทธิ์ไปด้วยเมตตาภักตยานจิต มุ่งหวังให้ทรง
พระเจริญ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระประชวรและ
เพ็งหายประชวรโดยลำดับ ก็แผ่จิตประกอบด้วยเมตตาภักตยาน-
จิต ขอให้หายประชวร ทรงกลับประกอบด้วยพระพลานามัย
ทรงพระเจริญพระชนมายุวรรณสุขพละยิ่ง ๆ ขึ้นไป สมเด็จพระ
พระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ก็ขอให้ทรงพระเจริญยิ่ง ๆ
ขึ้นไป พระราชโอรสธิดาทุกพระองค์ พร้อมทั้งประเทศชาติ
ประชาชน มุขมนตรีเสวกามาตย์ราชบริพารทั้งปวง ก็ให้มี
ความเจริญ ปฏิบัติกิจทั้งปวงไปโดยชอบ เมื่อน้อมจิตอันบริสุทธิ์
ตั้งมั่นสะอาดลงไปดั่งนี้ ก็ย่อมจะยังให้บังเกิดความสำเร็จ
โดยฐานะ ฉะนั้น การมาประชุมกันปฏิบัติทำจิตภาวนาจึงเป็น
สิ่งสมควร

ในวันนี้จะได้แสดงทางปฏิบัติทำจิตภาวนา อันเป็นทาง
ปฏิบัติสรูปตามพระพุทธรภาษิตที่ตรัสสอนพระนางมหาปชาบดี
โคตมี พระนางมหาปชาบดีโคตมีนี้ได้ทรงเป็นพระน้องนาง
แห่งพระนางสิริมหามายาพระพุทธรมารดา เมื่อพระพุทธรมารดา
ได้เสด็จทิวงคตล่วงไปหลังจากสมเด็จพระบรมศาสดาได้ทรง

สมภพแล้วได้เพียง ๗ วัน พระเจ้าสุทโธทนะพระพุทธรบิดา
ก็ได้ทรงมอบให้พระนางมหาปชาบดีโคตมีบำรุงเลี้ยงดูพระราช-
กุมารคือพระบรมศาสดาสืบต่อมา และพระนางเองก็ได้ทรงเป็น
พระชายาแห่งพระเจ้าสุทโธทนะ และมีพระโอรสกับพระเจ้า-
สุทโธทนะองค์หนึ่ง คือ พระนันทะ แต่แม้เช่นนั้นก็ได้ทรงเลี้ยงดู
พระนันทะยิ่งไปกว่าพระสิทธัตถะราชกุมารคือพระบรมศาสดา
และเมื่อพระสิทธัตถะราชกุมารได้เสด็จออกมหาภิเนษกรรม
คือเสด็จออกทรงผนวช ด้วยมุ่งจะได้ทรงพบโมกขธรรม ธรรม
เป็นเครื่องหลุดพ้น ได้ทรงถือเพศเป็นบรรพชิตคือผู้บวช ตัด
พระเกศา ครองผ้ากาสายะหรือกาสาวะที่แปลว่าผ้าข้อมด้วยน้ำฝาด
ได้ทรงค้นคว้าปฏิบัติอยู่ตลอดเวลา ๖ ปี จึงได้ทรงตรัสรู้
พระสัมมาสัมโพธิญาณ ได้พระนามว่าพระพุทธรเจ้าคือพระ
ผู้ตรัสรู้เองโดยชอบ และได้เสด็จจาริกไปประกาศพระพุทธร-
ศาสนา ได้เสด็จกลับไปสู่กรุงกบิลพัสดุ์แห่งพระพุทธรบิดา
๒ ครั้ง ในครั้งหลังได้ทรงเทศนาโปรดพระพุทธรบิดา ให้บรรลุ
ถึงอรหัตมรรคอรหัตผล และก็ได้เสด็จดับขันธนิพพาน ถ้าไม่
เสด็จดับขันธนิพพานก็เรียกว่าสวรรคต ดังที่เรียกพระมหา-
กษัตริย์ว่าเสด็จสวรรคต แต่ว่าพระพุทธรบิดาได้ทรงบรรลุมรรค
ผลสูงสุดก่อนแล้ว จึงไม่เรียกว่าสวรรคต เพราะแปลว่าไปสวรรคต
พระองค์สิ้นกิเลสหมดแล้ว ไม่แปลว่าไปสวรรคต จึงนิพพาน
พระพุทธรเจ้าโปรดให้พระพุทธรบิดาก่อนสวรรคตบรรลุถึง

ธรรมสูงสุด แล้วจึงนิพพานคือดับขันธ และต่อมาพระนาง
มหาปชาบดีโคตมีได้ทรงขอบวชเป็นภิกษุณี ที่แรกพระพุทธเจ้า
ไม่ทรงพระอนุญาต แต่เมื่อพระอานนทเถระได้กราบทูลว่า
สตรีเพศสามารถจะบรรลุมรรคผลนิพพานได้หรือไม่ พระพุทธเจ้า
ก็ตรัสตอบว่าสามารถ พระอานนทเถระก็กราบทูลถึงคุณูปการ
ที่พระนางมหาปชาบดีมีต่อพระพุทธเจ้าเป็นอันมากเมื่อทรง
เป็นพระสิทธัตถะราชกุมาร ในที่สุดพระพุทธเจ้าก็ทรงแสดง
ครุธรรมและตรัสว่า หากพระนางมหาปชาบดีทรงรับว่าจะ
ปฏิบัติได้ ก็ทรงอนุญาตให้บวชเป็นภิกษุณีได้ พระนาง
มหาปชาบดีโคตมีก็ทรงรับว่าปฏิบัติได้ จึงได้ประทานพระ-
พุทธาอนุญาตให้พระนางบวชเป็นภิกษุณี เป็นภิกษุณีองค์แรก
ในพุทธศาสนา และในสมัยหนึ่ง พระนางมหาปชาบดีภิกษุณี
ก็ได้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า กราบทูลขอให้ทรงแสดงธรรมโดย
สังเขปคือโดยย่อ ซึ่งเมื่อพระนางได้ทรงสดับแล้ว จะได้ทรงเสด็จ
หลีกออกไปประทับอยู่ที่สงบสงัด ทำความเพียรปฏิบัติ
พระพุทธเจ้าจึงได้ทรงแสดงธรรม ๘ ข้อโดยสังเขป ทรงชี้ให้เห็น
ว่าอย่างไรไม่ใช่ธรรม ไม่ใช่วินัย ไม่ใช่สัตตคุณาคือคำสั่งสอน
ของพระศาสดาก่อน แล้วจึงทรงชี้ว่าอย่างไรเป็นธรรม เป็นวินัย
เป็นสัตตคุณาคือคำสั่งสอนของพระศาสดา

ที่แรกทรงแสดงชี้ให้พระนางได้จำทรงไว้ว่า ธรรมที่มี
ลักษณะต่อไปนี้ไม่ใช่ธรรม ไม่ใช่วินัย ไม่ใช่สัตตคุณาคือ

คำสอนของพระศาสดา คือธรรมเหล่าใดที่เป็นไปเพื่อเป็นเครื่อง
ย้อมใจให้ติดให้ยินดี ธรรมเหล่าใดที่เป็นไปเพื่อความประกอบ
อยู่กับทุกข์ ธรรมเหล่าใดที่เป็นไปเพื่อความสังสมกองกิเลส
ธรรมเหล่าใดที่เป็นไปเพื่อความอยากใหญ่ ธรรมเหล่าใดที่เป็นไป
เพื่อความไม่สันโดษ ธรรมเหล่าใดที่เป็นไปเพื่อความคลุกคลี
อยู่ด้วยหมู่คณะ ธรรมเหล่าใดที่เป็นไปเพื่อความเกียจคร้าน
ธรรมเหล่าใดที่เป็นไปเพื่อความเลี้ยงยาก ธรรมเหล่านั้นไม่ใช่
ธรรมไม่ใช่วินัยไม่ใช่สัตตกุศาน์คือคำสอนของพระศาสดา

ต่อจากนี้ได้ทรงแสดงถึงธรรมที่เป็นธรรมเป็นวินัย
เป็นสัตตกุศาน์คือคำสอนของพระศาสดา คือธรรมเหล่าใด
ที่เป็นไปเพื่อความสำรอกเครื่องย้อมใจให้ติดให้ยินดี ธรรม
เหล่าใดที่เป็นไปเพื่อปราศจากทุกข์ ธรรมเหล่าใดที่เป็นไปเพื่อ
ความไม่สังสมกิเลส ธรรมเหล่าใดที่เป็นไปเพื่อความอยากน้อย
ธรรมเหล่าใดที่เป็นไปเพื่อความสันโดษ ธรรมเหล่าใดที่เป็นไป
เพื่อความสงัดจากหมู่คณะ ธรรมเหล่าใดที่เป็นไปเพื่อความ
ปรารถนาความเพียร ธรรมเหล่าใดที่เป็นไปเพื่อความเลี้ยงง่าย
ธรรมเหล่านั้นเป็นธรรมเป็นวินัยเป็นสัตตกุศาน์คือคำสอนของ
พระศาสดา

พระบรมศาสดาได้ตรัสสอนพระนางมหาปชาบดีโคตมี
ให้ทรงจำไว้ดังนี้ ข้อความที่กล่าวมานี้ได้นำมาจากโคตมีสูตร
คือพระสูตรที่ได้ทรงแสดงแก่พระนางมหาปชาบดีโคตมี สมเด็จพระ

พระมหาสมณเจ้า ๓ กรมพระวชิรญาณวโรรส ได้ทรงเรียก
ธรรมทั้ง ๘ ข้อเหล่านี้ว่า ลักษณะตัดสินธรรมวินัย คำนี้เป็นคำ
ที่มีความหมายอย่างดียิ่งสำหรับธรรมทั้ง ๘ ข้อนี้ คือเป็นลักษณะ
ที่ตัดสินธรรมวินัย หากจะมีปัญหาว่า อะไรเป็นธรรมเป็นวินัย
เป็นสัตตสุศาสน์คือคำสอนของพระศาสดา ก็ตัดสินได้โดยง่าย
ที่สุด โดยยึดหลักทั้ง ๘ ประการที่ตรัสไว้

อันธรรมวินัยสัตตสุศาสน์ที่แปลว่าคำสั่งสอนของพระศาสดา
นั้น เมื่อแสดงโดยปริยายที่ตรัสเอาไว้ก็มากมาย ดังที่เรียกว่า
๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ คราวนี้ก็ต้องมีศาสนธรรมปลอมคือ
มีใคร ๆ อ้างว่า ธรรมเป็นอย่างนี้ วินัยเป็นอย่างนี้ สัตตสุศาสน์
เป็นอย่างนี้ อย่างอื่นไม่ใช่ เป็นเหตุให้ทุ่มเถียงกันอยู่เป็นอันมาก
ตั้งแต่ครั้งพุทธกาลมาจนถึงปัจจุบัน ดังที่ปรากฏว่าแม้ในปัจจุบัน
ก็ยังทุ่มเถียงกันอยู่เป็นอันมาก พวกหนึ่งก็ว่านี้เป็นธรรมนี้เป็น
วินัยนี้เป็นสัตตสุศาสน์คือคำสอนของพระศาสดา อีกพวกหนึ่ง
ก็ว่าอย่างนั้นไม่ใช่ต้องอย่างนี้จึงจะใช่ และหากจะอธิบายว่า
อะไรคือธรรมอะไรคือวินัยอะไรคือสัตตสุศาสน์ก็ต้องว่ากันไปอีก
ยิ่งจะยกเอาแต่ละข้อขึ้นมาว่ากันก็ต้องว่ากันไปอีก ไม่รู้ว่า
จะจบสิ้นกันได้เมื่อใด เพราะฉะนั้น ข้อที่พระนางมหาปชาบดีโคตมี
ได้กราบทูลถามจึงแสดงถึงว่า พระนางเองก็จะต้องมีความรู้สึกว่ามี
ปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับธรรมเกี่ยวกับวินัยเกี่ยวกับสัตตสุศาสน์
ที่พูดกันอยู่ในเวลานั้นแตกต่างกันต่าง ๆ หรือแม้บางทีก็ไม่ได้

ไปทู่ไปเถียงอะไรกัน แต่ว่าเมื่อฟังจากอาจารย์องค์นี้ก็แสดงไป
อย่างนี้ข้อนี้ ไปฟังจากท่านอาจารย์องค์นั้นก็แสดงไว้อย่างนั้น
ข้อนั้น สิบอาจารย์ก็สิบทาง ดังนี้เป็นต้น อาจารย์ที่แสดงฝ่ายวินัย
ก็ว่าไปทางวินัย ที่แสดงฝ่ายพระสูตรก็ว่าไปทางพระสูตร
ไปฟังพระอาจารย์ทางอภิธรรมก็ว่าไปทางพระอภิธรรม
เพราะฉะนั้นก็ทำให้เกิดความพินเผื่อว่าจะเอากันอย่างไร จะ
ปฏิบัติกันทางไหน และสรุปเข้ามาว่า แม้แสดงปฏิบัติทาง
สติปัฏฐานทั้ง ๔ และในสติปัฏฐานทั้ง ๔ นั้นแล้ว แต่ละข้อก็มี
จำแนกเป็นหัวข้อย่อยอีกหลายหัวข้อ ก็จะมีปฏิบัติกันข้อไหน
จะข้อกายหรือข้อเวทนาหรือข้อจิตหรือข้อธรรม และในแต่ละ
หัวข้อนั้น ก็แยกเป็นหัวข้อย่อยออกไปอีก ก็จะมีปฏิบัติกันข้อไหน
ดังนี้เป็นต้น เพราะฉะนั้น จะหาทางยุติข้อที่ทำให้พินเผื่อแตกต่าง
กันไปนี้ได้อย่างไร คือจะมีอะไรเป็นที่สรุปรวมลงอย่างย่อที่สุด
ว่าจะเป็นการก็ตามเป็นวินัยก็ตามเป็นสัตตสุตตามก็เป็นคำสอน
ของพระศาสดาก็ตาม จะต้องมีลักษณะเป็นอย่างนี้ ไม่เป็น
อย่างอื่น ทั้งลักษณะที่กำหนดนั้น ก็ไม่ต้องไปค้นคว้าหาอ่าน
จากตำรับตำราหรือจากครูบาอาจารย์ที่ไหนอีก กำหนดได้
ที่จิตใจของตนเอง ดูที่ใจของตัวเองก็รู้ได้ตัดสินใจได้

เพราะฉะนั้น ข้อที่พระนางได้กราบทูลถามจึงเป็นข้อ
ที่สำคัญที่สุด ทำให้เกิดความสะดวกแก่การปฏิบัติธรรมที่สุด
และข้อที่พระศาสดาตรัสตอบก็เป็นข้อที่สำคัญที่สุด บังเกิด

ความสะดวกแก่ผู้ปฏิบัติที่สุด โดยที่กำหนดดูเข้ามา จะพึงธรรม
จะพึงวินัยจะพึงสัตตกุศลจากใครก็ตาม จะข้อไหนก็ตาม จะใคร
แสดงก็ตามคืออาจารย์ไหนจะแสดงก็ตาม อย่างที่เรียกว่าเกจิ
อาจารย์ อาจารย์บางพวก ก็คืออาจารย์บางพวกก็แสดงอย่างนี้
บางพวกก็แสดงอย่างนั้น ๑๐ พวกก็ ๑๐ อย่าง ๑๐ ทางปฏิบัติ
เพราะฉะนั้น เมื่อฟังแล้วสรุปลงมาได้ก็ฟังได้ทั้งนั้นปฏิบัติได้ทั้งนั้น
ถ้าอาจารย์นั้นแสดงถูก ถูกธรรมถูกวินัยถูกสัตตกุศลที่พระ
พุทธเจ้าทรงสั่งสอน คือถ้ากำหนดเข้ามาแล้วรู้ว่า

๑. เป็นไปเพื่อความกำหนดข้อมใจ หรือเป็นไปเพื่อย้อมใจ
ให้ติดให้ยินดี

๒. เป็นไปเพื่อประกอบไว้กับทุกข์

๓. เป็นไปเพื่อสั่งสมกองกิเลส

๔. เป็นไปเพื่อความอยากใหญ่ อยากใหญ่นั้นพระพุทธเจ้า
ทรงแสดงไว้แต่เพียงว่า อยากอวดตัวให้ปรากฏ ดังที่ในปัจจุบัน
เรียกกันว่าอยากดัง

๕. เป็นไปเพื่อไม่สันโดษ คือไม่ยินดีในของที่ไม่มีอยู่

๖. เป็นไปเพื่อความคลุกคลีอยู่ด้วยหมู่คณะ

๗. เป็นไปเพื่อความเกียจคร้าน

๘. เป็นไปเพื่อความเลี้ยงยาก

เมื่อฟังดูรู้ว่าเป็นไปอย่างนี้แล้ว ก็ให้รู้ว่าไม่ใช่ธรรม
ไม่ใช่วินัยไม่ใช่สัตตกุศลคำสั่งสอนของพระศาสดา จะเป็น

อาจารย์ไหนสอนจะเป็นใครสอนก็ตาม ก็ให้รู้ว่าไม่ใช่ธรรม
ไม่ใช่วินัยไม่ใช่สัตตสุคาสณ์คำสั่งสอนของพระศาสดา และแม้
ไม่ต้องไปฟังจากใคร ฟังจากใจตนเอง คือใจตนเองที่แสดงความ
ปรารถนาต้องการ หรือใจตนเองที่มากะระชิบใจตนเองว่าอย่างนั้น
ว่าอย่างนี้ ดังที่เรียกว่าค้นหาเป็นเครื่องกระชิบใจ ก็กำหนดให้รู้
ใจตนเองว่า ใจตนเองมาบอกอย่างนั้น ๆ แต่ว่าถ้าเป็นไปเพื่อ
ข้อมใจ ให้ดีให้ยินดีเป็นต้นดังกล่าวแล้ว ก็ให้รู้ว่านั่นไม่ใช่ธรรม
ไม่ใช่วินัยไม่ใช่สัตตสุคาสณ์คำสั่งสอนของพระศาสดา

คราวนี้เมื่อฟังจากใครก็ตาม หรือไม่ใช่ใครอื่นฟังจากตัวเอง
คือตัวเองมากะระชิบบอกก็ตาม ถ้าหากว่า

๑. เป็นไปเพื่อสำรอกใจจากเครื่องข้อมใจให้ดีให้ยินดีนั้น
๒. เป็นไปเพื่อไม่ให้ประกอบกับทุกข์ หรือเป็นไปเพื่อ
ปราศจากทุกข์นั่นเอง
๓. เป็นไปเพื่อความไม่สั่งสมกองกิเลส
๔. เป็นไปเพื่อความอยากน้อย คือไม่ต้องการที่จะอวดตัว
แสดงตัว แม้ตนเองจะปฏิบัติศีลปฏิบัติสมาธิปฏิบัติปัญญาอย่างไร
ก็ไม่อวดตัวไม่แสดงตัว
๕. เป็นไปด้วยความสันโดษ ยินดีด้วยของที่มีอยู่
๖. เป็นไปเพื่อความสงบจากห่มุคณะ
๗. เป็นไปเพื่อความปรารถนาความเพียร เพียรละชั่วเพียร

ทำดี

๘. เป็นไปเพื่อความเลี้ยงง่าย

ก็ให้รู้ว่าเป็นธรรมนี้เป็นวินัยนี้เป็นสัตตฤศาสน์คำสั่งสอน
ของพระศาสดา ให้กำหนดรู้

เพราะฉะนั้น ลักษณะตัดสินธรรมวินัยและสัตตฤศาสน์
ดังกล่าวนี้ จึงเป็นข้อที่ตัดสินได้ง่าย รู้ได้ง่าย กำหนดได้ง่าย
และไม่ต้องไปเปิดตำราหาคำที่ไหน ว่าตำราเล่มนี้ว่าอย่างนั้น
ตำราเล่มนั้นว่าอย่างนี้ กำหนดดูที่ใจตนเองนี่แหละ และคราวนี้
ใคร ๆ จะว่าอย่างไรยกไว้ก่อน เอาใจตัวเองว่าตัวเอง ก็ให้กำหนด
ดูให้รู้จัก คือว่า

ถ้าใจตัวเองบังเกิดความกำหนดยินดีหรือติดใจยินดี
พบอารมณ์อะไรเข้า อารมณ์นั้นย่อมใจให้ติดใจยินดีขึ้นมา เป็น
ราคะขึ้นมา ก็ให้รู้ว่าเป็นไม่ใช่ธรรมไม่ใช่วินัยไม่ใช่สัตตฤศาสน์
ถ้าปฏิบัติในศีลในสมาธิในปัญญาอะไรไปแล้ว ฟอกใจได้จาก
ความติดใจยินดี ไม่ติดใจไม่ยินดี ก็ให้รู้ว่าเป็นธรรมเป็นวินัย
เป็นสัตตฤศาสน์

ใจตัวเองไปพอใจประกอบไว้กับทุกข์ เป็นความติด
เป็นความผูกพัน ก็เท่ากับผูกพันไว้กับทุกข์หรือที่ตั้งของทุกข์
ต่าง ๆ ถ้าใจของตนเกิดไปปฏิบัติคือผูกพันติดอยู่กับทุกข์
เข้าในข้อใดก็ตาม ก็ให้รู้ใจตัวเองว่าไม่ใช่ธรรมไม่ใช่วินัยไม่ใช่
สัตตฤศาสน์ แต่ถ้ารู้ว่าใจไม่ผูกไม่ติดไม่ปฏิบัติอยู่กับทุกข์ ก็
ให้รู้ว่าเป็นธรรมเป็นวินัยเป็นสัตตฤศาสน์

ดูใจตัวเองว่าเกิดโลกอยากได้ เกิดตัณหาความทะยาน
อยากเป็นต้น กิเลสเจริญขึ้น โลกโกรทหลงเจริญขึ้น นี่แปลว่า
สังสมกิเลส บางทีก็เพราะลาภเพราะยศเพราะสุขเพราะสรรเสริญ
อะไรต่าง ๆ บ้าง ได้รับมาแล้วก็รู้สึกวกิเลสเพิ่มขึ้น โลกโกรทหลง
เพิ่มขึ้น เหล่านี้เรียกว่าสังสมกิเลส แต่ถ้ารู้สึกลดกิเลสลงได้
เช่นว่าโลกลดลงโกรทลดลงตัณหาลดลง ดังนี้ไม่สังสมกิเลส
ก็ให้รู้ว่าเป็นธรรมเป็นวินัยเป็นสัตตฤศาสน์

ทำอะไรอยากดังอยากเอาหน้าเซตหน้า ดังนี้เรียกว่า
อยากใหญ่อยากเป็นใหญ่ อยากได้อะไรใหญ่ ๆ อยากดังอะไร ๆ
เหล่านี้ นี่ไม่ใช่ธรรมไม่ใช่วินัยไม่ใช่สัตตฤศาสน์ ถ้าทำอะไร
ไม่แสดงตัวไม่อวดตัว จะปฏิบัติในศีลในสมาธิในปัญญาก็ไม่
อวดใคร คือไม่ปฏิบัติเพื่อคิดจะอวดเขา ปฏิบัติเพื่อเป็นศีลเป็นสมาธิ
เป็นปัญญาชำระกิเลส ลดตัวให้น้อยลง อวดใหญ่นั้นแปลว่า
ตัวใหญ่ขึ้น ทำศีลทำสมาธิทำปัญญาก็อยากจะอวดตัวว่าข้าทำ
เราทำ ตัวเรามันใหญ่ขึ้น ดังนี้เรียกว่าอยากใหญ่ แต่ว่าทำตัว
เรานี้ให้เล็กลงให้น้อยลงไม่อวดใครไม่แสดงตัวอวดใคร ลดตัวเอง
ให้เล็กลงน้อยลง ดังนี้เป็นอยากเล็ก นี่เป็นธรรมเป็นวินัยเป็น
สัตตฤศาสน์

ไม่สันโดษ ก็ไม่ใช่ธรรมไม่ใช่วินัยไม่ใช่สัตตฤศาสน์
สันโดษยินดีในของที่มีอยู่จึงจะเป็นธรรมเป็นวินัยเป็นสัตตฤศาสน์

คลุกคลีด้วยหมู่คณะอันหมายความว่าติดอยู่ในหมู่คณะ

เขาไปทำอะไรที่ไหนเป็นหมู่เป็นคณะก็ต้องเสนอหน้า ไปกับเขา
อยู่เรื่อย ไม่ยอมที่จะส่งตส่งบจากหมู่จากคณะตามควร แต่ว่า
ที่มาประชุมกันปฏิบัติดังนี้ไม่เชื่อว่าคลุกคลีด้วยหมู่คณะ เพราะ
ไม่ได้มุ่งความคลุกคลี แต่มุ่งมาปฏิบัติธรรม แม้จะมาด้วยกันมาก
ก็ชื่อว่าส่งตจากหมู่คณะ เพราะไม่ได้มุ่งจะมามั่วสุมเป็นคณะ
เป็นพรรคเป็นพวกอะไร แต่มุ่งการมาปฏิบัติธรรม ต้องการ
ความสงบสงัดของตน ดังนั้นเป็นธรรมเป็นวินัยเป็นสัตตฤศาสน์

เกียจคร้านก็ไม่ใช้ธรรมไม่ใช้วินัยไม่ใช้สัตตฤศาสน์
ปรารภความเพียร ขยันที่จะละความชั่ว ประกอบความดีอยู่
เสมอ ดังนั้นเป็นธรรมเป็นวินัยเป็นสัตตฤศาสน์

เลี้ยงยาก ได้อาหารมาอย่างนี้ก็อยากจะได้อย่างนั้นอย่างนี้
รับประทานไม่ได้ ต้องอย่างนั้นจึงจะรับประทานได้ ต้องให้
เขาทำอย่างนั้นให้ ต้องให้เขาทำอย่างนี้ให้จึงจะถูกปาก ดังนั้น
เลี้ยงยาก ฉะนั้น พระพุทธศาสนาพระบรมศาสดาจึงตรัสสอน
ให้เป็นผู้เลี้ยงง่าย ไม่ให้เลี้ยงยาก อย่างเช่นเป็นพระเป็นเณร เมื่อ
เขาถวายอาหารมาอย่างไร อย่างที่เขารับประทานกัน เมื่อไม่ผิด
วินัยก็รับมาฉันได้ จะเป็นอาหารเจหรืออาหารมีเนื้อสัตว์ก็ตาม
ซึ่งเป็นเนื้อสัตว์ที่เขาไม่ได้ฆ่าเจาะจง ไม่ได้เห็นไม่ได้สงสัยไม่ได้
ยินไม่ได้ฟังว่าเขาฆ่าเพื่อตน แต่ชาวบ้านหามารับประทาน
และแบ่งถวายพระ เป็นอาหารที่บริสุทธิ์ ดังนั้นก็รับมาฉันได้
ไม่ใช่ต้องเอาอย่างนั้นไม่ใช่ต้องเอาอย่างนี้ หรือว่าไม่ใช่จะต้อง

อวดตัวว่า ฉนอย่างนั้นดีฉนอย่างนั้นไม่ดี เหล่านี้เป็นต้น ดังนี้
ไม่ใช่ธรรมไม่ใช่วินัยไม่ใช่สัตตกุศลาสน์ แต่ถ้าเป็นผู้ที่เลี้ยงง่าย
เขารับประทานกันอย่างไร เขาแบ่งมาถวาย จะถูกปากไม่ถูกปาก
และไม่ผิดด้วยวินัยข้อใดข้อหนึ่ง ก็รับมาฉันได้ ดังนี้เรียกว่า
เลี้ยงง่าย ไม่เอาใจห้อง ไม่เอาใจรสตันทหา ความยินดีในรส
แต่มุ่งถึงการบริโภคเพื่อยังชีวิตเพื่อประพฤติพรหมจรรย์เป็นที่ตั้ง
เมื่อเป็นอาหารที่จะหล่อเลี้ยงบำรุงกายได้ เมื่อประพฤติพรหมจรรย์
คือความดีได้ก็ใช้ได้ ดังนี้เลี้ยงง่าย เป็นธรรมเป็นวินัยเป็นสัตตกุศลาสน์
คำสั่งสอนของพระศาสดา

เพราะฉะนั้น ลักษณะเหล่านี้จึงกำหนดได้ง่ายตัดสินใจได้ง่าย
ที่ใจตัวเอง และเมื่อเป็นดังนี้แล้ว การปฏิบัตินั้นก็เข้าธรรม
เข้าวินัยเข้าสัตตกุศลาสน์ไปโดยลำดับ เป็นศีลเป็นสมาธิเป็นปัญญา
เพื่อผลเป็นวิมุตติไปโดยลำดับ

เพราะฉะนั้น ลักษณะตัดสินธรรมวินัยเหล่านี้จึงเป็นข้อ
สำคัญ และเมื่อทุกคนได้ตั้งใจกำหนดมาปฏิบัติ จะกรรมฐาน
ข้อไหนก็ใช้ได้ทั้งนั้น เมื่อเข้าในลักษณะของธรรมของวินัยของ
สัตตกุศลาสน์แล้วใช้ได้ ให้ผลเป็นศีลเป็นสมาธิเป็นปัญญาเป็น
วิมุตติได้ และเมื่อปฏิบัติดังนี้แล้ว ได้จิตที่บริสุทธิ์ผ่องใส เป็นจิตที่
สงบสว่าง ก็ให้น้อมจิตถวายเป็นพระราชกุศลถวายพระพร
ชัยมงคล สอนองพระเดชพระคุณที่ได้ทรงปฏิบัติปกครองให้บังเกิด
ความร่มเย็นเป็นสุขทุกประการ

ต่อไปนี้ก็ขอให้ตั้งใจฟังสวด และตั้งใจปฏิบัติจิตภาวนา
ถวายพระราชกุศลถวายพระพรชัยมงคลสืบต่อไป

พระนิมิต
สำนักงานพิมพ์

พิมพ์ที่กรุงเทพฯ โทร. ๒๕๕-๒๕๕๕๕๕๕๕ โทร. ๒๕๕-๒๕๕๕๕๕๕๕ โทร. ๒๕๕-๒๕๕๕๕๕๕๕

ชวนพิมพ์

ชวนประยัด พิมพ์ประวัติ

ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์ชวนพิมพ์ 469 ถนนพระสุเมรุ ตำบลบริษัณโคศน์ กรุงเทพมหานคร
โทร. 2810541 . 2822114 นายชวน ศรสงคราม ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา พ.ศ. 2526

